

Det kalla krigets svenska flotta belyst

av Tommy Jeppsson

TITEL:

Svenska Flottan under Kalla Kriget

FÖRFATTARE:

Magnus Haglund

FÖRLAG:

Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek

LEDAMOTEN MAGNUS HAGLUNDS bok ingår som en del i forskningsprojektet Försvaret och det kalla kriget (FoKK) och ger en bra bild över utvecklingen av de svenska sjöstridskrafterna. Författarens framställning sker utifrån det personliga perspektiv som trettiofem yrkesverksamma år i sjöförsvarets tjänst ger.

Boken inleds med en lägesbeskrivning avseende flottans status vid krigsslutet 1945. Under krigsåren hade en avsevärd förstärkning skett, såväl avseende kvantitet som kvalitet och det var välövade sjöstridskrafter innefattande inte mindre än 148 stridsfartyg som i upptakten till det kalla kriget gjorde dessa till en avgörande maktfaktor i Östersjöregionen.

Författaren lyfter fram betydelsen av det internationella samarbetet för flottan såväl avseende materielutvecklingen som de kunskaper och de utblickar detta medförde för personalen. I en ganska insulär atmosfär präglad av alliansfrihet och neutralitet och med ett strikt fokus på intern utveckling av de militära kapaciteterna, utgjorde sjöofficerarnas internationella erfarenheter något av ett undantag. Här framkommer tydligt bilden av en marin diplomati i form av örlogsbesök som dels tjänade syftet att signa-

lera egen kvalitet och förmåga liksom att med representanter för andra länders flottor utbyta yrkesmässigt relaterade erfarenheter. Allt genomfört i en socialt trevlig och stilfull inramning.

Dessa internationella kontakter, naturligen särskilt nära med våra grannländers sjöstridskrafter underlättade de så kallade ”taktiska diskussioner” som fördes mellan danska, norska och svenska militära chefer. Okända för större delen av den egna organisationen liksom för de svenska medborgarna men sanktionerade av den politiska ledningen kom detta att innebära att sjöstridskrafternas operativa planering via Danmark och Norge kunde samordnas med motsvarande för de Nato-länder som var kuststater i Östersjöregionen.

Inte minst genom författarens egen breda erfarenhet av olika tjänstgöringar inom marinen gör skildringen av flottans utveckling levande och initierad vilket bidrar till inblickar i de inre förhållanden som rådde inom sjöstridskrafterna. En annan genomgående positiv sak med boken är att flottans utveckling hela tiden infogas i en bredare säkerhetspolitisk kontext där läsaren får följa de världspolitiska temperaturhöj-

ningarna liksom smekmånaderna och dessas inverkan på bl a vår beredskap.

Författaren pekar på det potentiella sjöherravälde som den svenska flottan hade i Östersjön under kalla krigets inledande ske- de, vilket var ett ganska snabbt övergåen- de stadium givet att marinen försvarseko- nomiskt konsekvent fick de lägsta anslagen jämfört med de båda andra försvarsgrenar- na. Övergången till en lätt flotta som ett re- sultat av marinplan 60 ledde, vilket spetsigt brukar konstateras, till att fartygen visser- ligen blev mindre men inte fler utan succes- siva färre.

Författaren framför i boken åtskilliga eg- na meningar och tankar omspannande från säkerhetspolitik och strategi till avvägnings- frågor samt gör några reflektioner för fram- tiden. Dessa må vara författarens egna tan- kar samtidigt som anmälaren igenkänner många av dessa från samtal med sjöoffi- cerskamrater. Detta har också sitt historis- ka intresse eftersom sjöofficerarna jämfört med vad som gällt för armén och flygvap-

net mer kollektivt argumenterat för sin för- svarsgren. Detta har fört det goda med sig att många sjöofficerare varit framstående debattörer i försvarsfrågan liksom att kam- pen för ett gemensamt intresse, ett starkt sjöförsvar, svetsat samman sjöofficerskå- ren som grupp.

Boken innehåller ett bra bildmaterial samt föredömligt illustrativa kartor utvisande bl a gränserna i Östersjön, Europa ur den sovje- tiska flottans perspektiv och operationslin- jerna till Atlanten. Vidare Sovjetunionens militärteritorilla indelning, övningen Zapad 1981, svenska marinbaser liksom var ubåts- indikationer/ incidenter ägt rum under pe- rioden.

Sammantaget en läsvärd skildring av vår örlogsflotta ur ett näst intill halvsekelperspek- tiv. En bok värd att läsa också för dem som inte har ett specifikt sjömilitärt intresse.

Författaren är överstelöjtnant, ledamot av KKrVA och redaktör för dess Handlingar och Tidskrift.